

VADERDRACHT

VADERDRACHT

Birger Vanwesenbeeck

Roman

Beefcake Publishing

2026

Voor mijn vader,
die het niet liet rusten

In mijn droom lacht alles rondom mij.

Will Tura

PROLOOG

‘Ik heb ze nooit kunnen wegdoen.’

Dit zegt Loe wanneer vader en ik de woonkamer binnenkomen. Het is een van de allereerste dagen van het ongeluksjaar 2013. Buiten ligt er sneeuw. In mijn handen houd ik een on-aangebroken notablok en een pen. Te laat herinner ik me dat ik beter ook mijn oude dictafoontje had meegebracht. In de inkomhal staat op een stoel een rieten mandje met chocoladerepen, mandarijntjes en *Milky Ways*. De relieken van het jaarlijkse nieuwjaarzingen en met de rommelpot lopen.

Op de wangen van Loe speelt zijn eeuwige blos, die hem er laat uitzien als een drinkebroer. Schijn bedriegt. In werkelijkheid is deze oudste nog levende nonkel met zijn eeuwige baard een van de gematigdere drinkers in de familie. Hij toont de twee tot aan de rand met documenten gevulde schoendozen op de tafel.

‘Zijn schoolrapporten en schoolboeken, de correspondentie van onze ouders met hun advocaat, een afschrift van het vonnis ... het zit er allemaal in.’

Ik reageer verbluft. ‘Dit ... dit zijn allemaal documenten van de Groten Herman?’

‘Ik heb ze nooit kunnen wegdoen’, zegt hij opnieuw. Alsof die bewaringsdrang een excuus behoeft.

De Groten Herman, Herman zaliger. Een mythische benaming voor een ver en altijd afwezig familielid. Een schim aan de genealogische einder. Een familiefantoom. Hij is de veertienjarige jongeling, die me beaat glimlachend aanstaarde vanop de ingelijste portretfoto bij mijn grootouders aan de muur. Meer dan

vijfentwintig jaar hing deze foto er op precies dezelfde plek, rechts van de kachel tegen de noordelijke binnenmuur, die de overgang naar de zitkamer vormde. Net boven de zetel, waarin mijn grootvader 's avonds de *Gazet van Antwerpen* las. De hoog opgeschoren slapen geven de jongen iets van een soldaat, een *boef*. Achter op zijn kruin onttrekken drie opstandige plukken haar zich als deserteurs aan het strakke zijstreep-gelid, dat het sluike hoofdhaar elders in bedwang houdt. De blazer die hij draagt, is te ruim voor zijn tengere schouders. Mogelijk gaat het om een afdankertje van Miel, zijn oudere broer. Links op zijn voorhoofd is een minuscuul puntje te zien, met de grootte van een erwt. De huid heeft een ietwat donkere kleur hier en is lichtjes gezwollen, wat mogelijk wijst op een bacteriële infectie. Het zou een puist kunnen zijn. De eenzame heraut van een puberteit die hij nooit zal kennen.

In mijn vroegste herinneringen aan het huis van mijn grootouders hing er een kooi met twee parkieten schuin tegenover de ingelijste foto. Zo onbewogen en onverstoorbaar als de jongen op de foto de kamer in staarde, zo luidruchtig en onrustig roerden zich de vogels in hun kooi. Rond de foto – ook dat moet ik als kind al hebben gevoeld – hing een aura van eerbied en onvoorwaardelijk respect. Even dik en verstikkend als de sigarenrook, waarmee de woonkamer zich op zaterdagavond vulde bij het kaarten.

Het afgelopen jaar hebben vader en ik het er geregeld over gehad aan de telefoon. Over deze oudere broer die op 8 oktober 1959 in mysterieuze omstandigheden tijdens het schoolzwemmen verdronk. Dat ik een boek over de Groten Herman wil schrijven, juicht hij toe. Sterker nog, hij leverde er mij een half jaar eerder het expliciete imprimatur toe.

‘Ik heb het aan mijn broers gevraagd en ze vinden het goed.’

‘Wat vinden ze goed?’

‘Dat je een boek wil schrijven over de Groten Herman.’

‘Oh ...’

‘En Bi ... bij jouw eerstvolgende bezoek aan België moeten jij en ik maar eens bij Loe langsgaan. Die kan jou ook nog veel vertellen.’

Meer dan een decennium nadat ik Vlaanderen voor de VS verruilde, was deze nooit-nonkel zich steeds nadrukkelijker aan mij beginnen op te dringen. Alsof hij zich destijds als een versterking in mijn reiskoffers had ingenaaid. Alsof zijn levensgeschiedenis een verhaal betrof dat ik het thuisfront nog schuldig was, net nu ik op het punt stond om diezelfde koffers min of meer definitief op te bergen. Of was het eerder een verholen manier om weer toenadering tot vader te zoeken? Zoveel beslissingen in mijn leven – mijn verhuizing naar de VS, mijn huwelijk met iemand van een andere nationaliteit, de almaar korter wordende bezoeken aan België – hadden de afgelopen jaren een kloof doen ontstaan die niet onoverbrugbaar leek, maar die desalniettemin voor wrevel en onwennigheid zorgde. Zou het optekenen van dit verhaal de vader-zoonrelatie van weleer niet kunnen herstellen?

Wanneer ik vader voor het eerst over zijn oudere broer hoorde vertellen, kan ik me niet herinneren. Wel heb ik hem in mijn jeugd zo vaak horen praten over Hermans verdrinkingsdood en de lange, lange nasleep ervan, dat het soms lijkt alsof die een deel van mijn eigen herinneringen geworden zijn. Zo levendig en haarscherp staan de hemelgerende details ervan mij voor de geest. Dat zijn levenloze lichaam meer dan drie uur lang onopgemerkt op de bodem van het groot dok van het Antwerpse Badhuis lag. Dat er na het schoolzwemmen geen naamafroeping

plaatsvond. Dat mijn grootouders het nalatigheidsproces, dat ze met de hulp van een Antwerps topadvocaat aanspanden, verloren. Dat er nooit uitsluitel kwam over de precieze oorzaak van de verdrinking. Dat er nog tot in de jaren tachtig nieuwe gegevens opdoken die andermaal de complottheorie (maar was het dat wel?) binnen onze familie voedden. Het gerucht ging dat Herman door enkele jongens van de klas in het water was geduwd. Dat die jongens zonen van prominenten waren. Dat men de hele zaak vervolgens in de doofpot had gestopt.

Terwijl Loe in de keuken koffie haalt, neem ik de woonkamer in me op. Op de koffietafel liggen boeken die zijn intellectuele interesses weergeven. De meest recente editie van *Calmpthoutania*, het lokale blad van de heemkundige kring, naast een boek over de Amerikaanse Revolutie en een heleboel werken over de geschiedenis van de katholieke kerk. Loe, een gepensioneerd leraar geschiedenis en een kind van de verlichting, heeft al lang geleden gebroken met het geloof. Maar dit maakt zijn leeshonger naar al wat met kerk en geloof te maken heeft, er niet minder om. In hem woedt een aanslepende boosheid, die ik herken van bij mijn grootmoeder aan moederskant. Verontwaardiging om al wat de kerk hun generatie ooit heeft voorgelogen.

Door het raam dat uitgeeft op de veranda, zie ik de weilanden van de wijk Heuvel. Door het sneeuwtapijt lijken ze op een Bruegellandschap. Vier jaar eerder kwamen vader en zijn vier nog levende broers in deze woonkamer samen om de vijftigste verjaardag van de dood van hun Groten Herman te herdenken. Het was, zo zei vader achteraf, een bijzonder mooie en betekenisvolle avond geweest. In vaders jeugd waren dergelijke herdenkingen een jaarlijks weerkerend gegeven geweest. Tot diep in de jaren zeventig bestelde mijn grootmoeder ieder jaar bij de dorpspastoor

een jaargetijde of herdenkingsmis, waar men dan met het voltallige gezin naartoe trok. De sterfdatum van de Groten Herman bleef het ongesmeerde scharnierpunt, waarrond de molensteen van de rest van het jaar zich moeizaam knarsend wentelde als rond een middeleeuwse schandpaal. Een schandpaal, die ieder jaar opnieuw in volle openbaarheid diende te worden opgesteld. Of zo leek het toch. Want zo diep was het verdriet, zo scherp bleef de onzekerheid knagen, zo wraakroepend bleef het onrecht dat hen was aangedaan.

In het rijhuis op de Achterbroeksesteenweg 20B (later 28) leefde het gezin jarenlang als onder een glazen stolp. De overblijvenden werd de adem benomen, zodat Herman zaliger – zoals hij nu werd genoemd – kon voortleven in een verregaande herinneringscultus, waarvan de jaargetijden de meest openbare uitdrukking waren. Er kwam een moratorium op *In de stille Kempen*, het lied dat de Groten Herman die allerlaatste weken nog urenlang op zijn saxofoon had zitten oefenen. Gedurende heel hun jeugd werden vader, Loe en hun vier broers er als afgerichte honden op getraind om de volumeknop van het radiotoestel prompt een ruk naar links te geven, zodra het overbekende adagio van het o zo populaire kleinkunstlied door de ether klonk. Op ieder trouwfeest in de daaropvolgende twintig jaar werd de dienstdoende deejay vriendelijk, maar met aandrang, verzocht om dat lied die avond toch maar uit het repertoire te schrappen. Tot de jongste telg dit verzuimde en het gewraakte nummer onbeschoemd door de feestruimte weerklonk. Mea culpa, mea culpa, schreeuwde de kersverse bruidegom. Een onoplettendheid was het. Meer niet. Een onachtzaamheid. Maar het kwaad was geschied en de kleine man – mijn grootvader – verliet de zaal met tranen in de ogen. Bij de acht rijhuisbewoners speelde de ge-

wraakte melodie in hun diepste binnenste echter onverminderd voort. Zoals de krassende naald van een platenspeler ook onversterkt vanuit de groeven geluid blijft produceren.

Aan het begin van ieder schooljaar schreef mijn grootmoeder briefjes. Kortschriften, waarin ze de respectieve schoolbesturen vroeg om haar zonen vrij te stellen van het schoolzwemmen. Want – en dat begrepen ze zeker wel – als moeder kon ze niet langer vertrouwen op het toezicht van de school, gezien een van haar kinderen in zulke smartelijke omstandigheden om het leven gekomen was. Dat was de reden waarom vader pas op zijn eenentwintigste, op huwelijksreis in Mallorca, leerde zwemmen. Het was een begrijpelijk, maar tegelijk bevreemdend moederlijk decreet. Zou niet net de kans om te leren zwemmen haar zonen het best kunnen behoeden voor een mogelijke verdrinkingsdood? Nu zaten ze iedere maand, eenzaam en alleen, in de namiddagstudie, terwijl hun klasgenoten in het water dolden. Hoe log en zwaar moet de schaduw van de overleden broer over hen zijn gevallen. Zoals met het verbod op *In de stille Kempen* gold ook hier de moederlijke overtuiging dat men enkel door zich dingen te ontzeggen – een muziekstuk, het zwemmen, ja, zelfs geluksgevoel op zich – de leegte, die de gapende afwezigheid van Hermans dood binnen het gezin teweeg had gebracht, kon opvullen. Mijn grootmoeder was immers als de dood voor een zogenaamde tweede dood, die optreedt wanneer men de overledene begint te vergeten.

Volgens Loe, die ondertussen bij ons aan de tafel is komen zitten, zouden mijn grootouders aan het einde van hun leven toch nog hebben gedanst op de tonen van *In de stille Kempen*. Ik tracht me het kenteringsmoment voor te stellen. Hoe mijn grootouders naar elkaar moeten hebben gekeken. Twee zestigers, met zo veel

tastbaar verleden tussen hen in. Hoe de kleine man mijn grootmoeder aan de hand naar de dansvloer leidt. Hoe zij, aanvankelijk nog weifelend, haar verouderde lichaam tegen hem aandrukt, haar rijzige schouders die boven de zijne uittorenen. Hoe ze vervolgens voorzichtig, met kleine pasjes, over de dansvloer glijden. Daar, tussen hen beiden in, kneden ze de almachtige Dood tot moes. Tot een weerloze pop in plasticine, van gezamenlijke makelij. Een speelfiguurtje is hij, meer niet, dat geen macht meer over hen heeft, maar dat ze straks, als was het een bolletje wol, weer zullen opbergen. Daar, tijdens dat in het lied bezongen eenzame huisje met zijn berk erbij – een lied zo oud als hun huwelijk zelf – neemt hun rouwverdriet een einde. Met iedere voorzichtige danspas valt er een stuk smart van hun schouders en maken de al te schel klinkende saxofoonklanken uit hun herinnering plaats voor de zoete, warme tonen van het heden.

‘Het gebeurde op een gildefeest ... als ik het me juist herinner. Ach, ik wilde dat Miel er nog was op een dag zoals vandaag!’

Als oudste broer had Miel de sterkste herinneringen aan de Groten Herman. Ze waren als twee handen op een buik geweest. Beiden waren oorlogskinderen. Miel werd tijdens de bezetting geboren, enkele weken na het gefnuikte Duitse beleg van Stalingrad, dat het tij in de oorlog zou doen keren. Herman werd vier weken na de bevrijding van Kalmthout geboren. Alsof hij niet door de ooievaar, maar door een van de Canadese Sherman-tanks werd gebracht. Toch duurde de oorlog ook voor hem onverminderd voort tijdens zijn eerste levensmaanden. Doordat Kalmthout zich pal onder het traject bevond, waarlangs de Duitse vergeldingswapens vanuit het vooralsnog onbevrijde Nederland de Antwerpse haven bestookten, gebeurde het geregeld dat een V1 of V2 op het dorp terechtkwam. Zo gebeurde

ook op 13 februari 1945 toen een V1 de achtergevel van het nabijgelegen moederhuis vernielde. Zes mensen kwamen om. Mijn grootouders en hun twee oudste zonen stonden duizend angsten uit. Werd de hechte band, die tussen Herman en Miel bestond, toen al gesmeed in die gedeelde angst van die laatste oorlogsmaanden?

‘Miel trok zich op aan de Groten Herman’, herinnert vader zich, ‘en die moedigde mij aan wanneer ik als jongetje wilde koersen.’ De Groten Herman legde voor hem een fietsparcours aan rond de ‘kabin’, legt vader uit, doelend op de nog steeds bestaande elektriciteitscabine op het kruispunt van de steenweg en de Groeneweg. Telkens zwaaide hij de aspirant-coureur met een geïmproviseerde palmtak als een vlag binnen wanneer de jongerenner over de meet kwam.

‘Miel en Herman vulden elkaar aan’, beaamt Loe. De ene was een denker en eerder schuchter, zo legt hij uit, de andere een doener, allerminst een bolleboos. Wel was Herman de spreekbuis voor beiden, zodra ze zich ergens onder de mensen begaven. ‘Dan zei Miel: “Herre, doe jij hier het woord?” En dat deed die dan.’

Thuis deelden de twee oudste broers jarenlang een bed. Na Hermans dood moest Miel plots alleen slapen, maar dat kon hij niet. Mijn grootmoeder vond er dan maar niet beter op dan vader bij hem te laten slapen.

‘Ik was bijna tien jaar jonger dan Miel. Kun je je dat voorstellen? Hoe kon ik hem nu troosten?’

Het was niet de laatste keer dat mijn grootmoeder de noden van een van haar jongere zonen ondergeschikt maakte aan die van haar oudere zonen. Toen Frank, de tweede jongste in het gezin, eind jaren zeventig even eraan dacht om op 7 oktober in het huwelijksbootje te treden, kwam hem dat prompt op een veto

van moederlief te staan. Om middernacht, wanneer het trouwfeest vast nog in volle gang zou zijn, begon immers de dag van Herman. Die was enkel en alleen aan hem gewijd. Zo kwam het dat Frank en zijn aanstaande al een dag eerder in het huwelijksbootje stapten. Een trouwfeest op vrijdagavond. Hoewel zoiets bij gelegenheid wel eens voorkwam (de familie van het bruidspaar had op die manier recht op een extra verlofdag), moet het voor heel wat disgenodigden ongebruikelijk zijn geweest. Waarmee mijn grootmoeder in zekere zin een dubbelslag binnenhaalde. Niet alleen bleef Hermans sterfdatum geheel en al aan hem toegewijd, door het trouwfeest op een gewone dag in de week te laten doorgaan, werd iedereen eraan herinnerd wat er negentien jaar eerder was gebeurd.

Twee jaar lang spoorden Miel en Herman iedere ochtend vanuit Kalmthout naar de Antwerpse vakschool van de Aalmoezeniers van de Arbeid, in de volksmond de Londenstraat genoemd. Miel zat twee jaar hoger in de afdeling schrijnwerkerij en studeerde er in juni 1958 met grote onderscheiding af. Herman volgde de richting elektriciteit, hoewel zijn bijzondere aanleg voor de houtbewerking al op de dorpsschool duidelijk was. Dacht mijn grootvader op die manier het portfolio van zijn zonen te diversifiëren?

‘Toen vader eind jaren vijftig in de Ford-fabriek in Hoboken begon te werken’, vertelt Loe, ‘verdiende hij een veelvoud van zijn voormalige loon als schrijnwerker.’ Overtuigde die loonsverhoging hem ervan dat de hem zo geliefde timmermansstiel als beroep toch eerder tot het verleden behoorde? De jaren veertig en vijftig, waarin Herman, Miel, Loe en even later ook Guy (geboren in 1948) en mijn vader (geboren in 1951) opgroeiden,

werden gekenmerkt door vrede en herstel, maar ook door relatieve behoefteigheid.

‘Wij waren thuis arm, maar in die tijd was iedereen in het dorp arm’, verklaart Loe. Ik kijk toe, terwijl hij enkele foto’s en documenten uit de twee dozen opdiept. Het is duidelijk dat hij naar één welbepaald document op zoek is.

Het was een armoedig leven, maar tegelijk een zorgeloze tijd. Samen met zijn broers en de kinderen uit de buurt speelde Herman de kinderspelen van de dag, zoals *repen* (waarbij een fietswiel met een stok werd voortbewogen) en *politie-en-dief*. Ze zochten *mastentoppen* voor de kachel op de heide en ze vingden kikkervisjes in de Vondelbeek. Het dagelijkse leven ging er zijn gangetje, zoals in zo vele Vlaamse dorpjes, die op dat moment net zo goed uit de lange winterslaap van de oorlog ontwaakten.

Maar het was niet allemaal peis en vree. Op zijn vierde moest Herman plots voor zes weken naar het Waalse Esneux. ‘Voor een astmakuur’, verklaart Loe. En dat was niet naar de zin van mijn grootmoeder. Tot op het laatst verzette ze zich tegen het medische advies van de huisarts. Een vierjarig kind van zijn moeder scheiden? Zoiets deed men toch niet! Doordat ze zelf haar moeder op jonge leeftijd verloor, en er vervolgens een liefdeloze stiefmoeder voor in de plaats kreeg, was mijn grootmoeder nog meer gehecht aan haar kroost. Zei de dokter niet dat het Asile Hortense Montefiore een niet-christelijke instelling was? Daar stuurde ze haar zonen niet naartoe! ‘Het is niet-confessioneel’, legde de arts uit. ‘Dat wil zeggen dat godsdienst er geen rol speelt. Ze nemen kinderen aan, ongeacht hun geloofsovertuiging. Daarmee was de oprichtster haar tijd ver vooruit.’ Nog gaf mijn grootmoeder zich niet gewonnen. Montefiore, was dat geen Joodse naam? Ze vertrouwde dat volkje niet. Maar de huisdokter,

een kind van de verlichting, hield voet bij stuk. 'Als u dat voor uw kind niet doet, mevrouw Van den Bergh, dan bent u een slechte moeder.' Dat overtuigde haar. In haar moederlijke trots liet mijn grootmoeder zich niet krenken. Toen de verloren zoon zes weken later naar Kalmthout terugkeerde, kende hij geen Nederlands meer. Maar zijn astma was wel verdwenen.

Drie jaar later hoorden Miel en Herman bij de eerste lichting communicanten in het dorp, die in de net gerestaureerde kerk van Kerkeneind hun eerste communie deden. Bijna tien jaar lang had de parochiekerk het zonder kerktoren moeten stellen. Om te voorkomen dat de bezetter hem als uitkijktoren zou benutten, werd de toren kort voor de Duitse inval opgeblazen. Maar nu was de trots van de kerk eindelijk in ere hersteld. Met een kakelverse nieuwe lichting communicantenzietjes om hem in te wijden. Wat een heuglijke dag was dit! Mijn grootvader straalde. Op een foto van die dag die Loe mij toont, poseert hij met zijn twee oudsten op weg naar het kerkgebouw. Alle drie kijken ze recht in de lens. Mijn grootvader heeft er zijn beste en enige kostuum voor aangetrokken. Miel en Herman dragen identieke blazers met bijbehorende korte broeken en witte sokken. Miel is al een half hoofd groter dan zijn broer. Herman heeft het gedrongen postuur van mijn grootvader, zie ik.

Ook voor mijn grootmoeder, die niet op deze foto staat, moet het een bijzondere dag zijn geweest. Haar twee oudsten, haar twee oorlogskinderen, zouden vandaag de geloofsgemeenschap vervoegen. Wie had dit acht jaar eerder durven te denken toen zij en mijn grootvader hadden *moeten* trouwen. In gedachten zag ze zichzelf opnieuw met paard en kar over de grote baan richting Essen ijlen. De Duitsers hadden hen zonder morren laten vertrekken uit het dorp, maar zij waren, zo zou later die avond

blijken, de minste van hun zorgen. Neen, het was God zelf die hen die nacht Zijn ondoorgrondelijke wegen zou laten gevoelen. Ze reden over de steenweg met zijn besneeuwde bermen, omgeven door de reusachtige silhouetten van de oude eiken met hun wijdvertakte kruinen, waarin de wind zijn ruisende almacht liet horen. Het was volle maan. Een goed voorteken, zo meende ze. In het moederhuis was het een drukte van jewelste. Ook dit gebouw was door de gehate Duitsers opgeëist en deed tegelijk dienst als hoofdkwartier, veldhospitaal en kraaminrichting. Terwijl zij zich overgaf aan haar weeën, hoorde ze het onophoudelijke getik op de schrijfmachine in de kamer naast de hare. Dat onuitstaanbare geluid zou ze zich blijven herinneren. Was het niet net alsof de soldaat het doodvonnis van haar eerste Miel typte? Een miskraam. Een vroeggeboorte. Een kind met een open ruggetje. Mijn grootouders moesten met lege handen terugkeren naar Kalmthout. Dat het een straf van God was, zo jammerde mijn grootmoeder tijdens de terugtocht tegen mijn grootvader. ‘Omdat we, Marcel ... omdat we niet van elkander konden afblijven.’

‘Und das Kind?’ Het was dezelfde officier die hen een week eerder doorgelaten had. Hij versperde hen nu de toegang tot het dorp.

Een nieuwe huilbui drong zich op bij mijn grootmoeder. ‘Nein, kein Kind! Kein Kind! Verschwunden!’

‘God gaf het ons, God nam het ons’, zei mijn grootvader, terwijl hij de officier strak aankeek. Zag hij nu iets van medelijden bij de man? ‘Schade.’ Hij maakte de weg vrij, zodat ze het dorp weer konden binnenrijden. ‘Und Heil Hitler!’

God gaf het ons, God nam het ons. Zo staat het ook op het geboortekaartje van deze Emile, die ondanks het feit dat hij

slechts acht dagen leefde, net zo goed van een doopmeter en een dooppeter werd voorzien. Toen mijn grootmoeder een jaar later in de toen nog onthoofde kerk zat voor de begrafenis van Emilius Petrus Joannes (een naam als van een ander tijperk), haar schoonvader, had ze zich afgevraagd of er geen vloek rustte op deze naam. Ook bij haar schoonbroer was er een kleine Emilius geweest. Die was gestorven, nadat Piet uit krijgsgevangenschap was teruggekeerd met een bacteriële infectie en er zijn zoon mee had besmet.

Als alles deze keer maar goed zou gaan! Maar dat deed het. Met Miel, wiens naam – anders dan bij zijn voorganger – op zijn Vlaams werd gespeld als Emiel, mocht ze zich voor het eerst in de deugden en vreugden van het moederschap wentelen. Kijk nu toch eens hoe groot ze al waren geworden, haar twee oudsten!

Het was mede door deze niet-levensvatbaar gebleken eerste Miel dat mijn grootvader meende dat de zevende zoon in zijn ononderbroken reeks van zonen, naar de koning zou mogen worden genoemd. Deze zevende zoon, die in 1956 werd geboren, zou Boudewijn gaan heten. De dan nog jonge koning zou dus symbolisch het peterschap van de baby op zich nemen. Mijn grootvader had er zijn beste maatpak voor aangetrokken, want dit was toch een hele gebeurtenis, nietwaar? Een vorstelijke boreling, wie had dat veertien jaar eerder durven te denken? Op het gemeentehuis wachtte hem echter een koude douche van formaat. 'Beste mijnheer Vanwesenbeeck,' aldus de dienstdoende ambtenaar met dienstdoende ambetantigheid, 'die koninklijke regel geldt alleen als de zes andere zonen nog in leven zijn. Dat is bij u helaas niet het geval.' Voor mijn grootvader voelde het alsof hem voor de tweede maal een zoon werd afgenomen, over het graf van zijn eerstgeborene heen. Hij voelde zich geschoffeerd. Innerlijk was

hij ziedend, maar hij wist zich te zeer vervuld van ontzag voor de hogere hiërarchieën, om in het gemeentehuis een scène te maken. Niet voor het laatst in zijn leven voelde hij zich de kleine man. Mijn grootmoeder kalmeerde hem. 'Frank is toch ook een mooie naam? En voor ons zal hij altijd een koningskind blijven.'

'Aha, daar heb je het! Ik wist dat het hier ergens lag.' In zijn handen houdt Loe een blauwachtig kartonnen kaartje. Hij geeft het aan mij. Vader herkent het meteen. 'Zijn lidkaart van de voetbalclub!' zegt hij verwonderd. En tegen mij: 'De Groten Herman was keeper bij de kadetten.'

Met zijn gedrongen postuur? Ik staar naar het kartonnetje met lidkaartnummer vijfenzeventig voor het voetbalseizoen 1959-1960. Een seizoen, waarvan de houder slechts een maand zou vervolmaken. Onderaan prijkt in blauwe balpen Hermans handtekening en, in lichtere inkt, zijn voornaam en onze gedeelde achternaam, zoals die op dat moment nog geschreven werd: niet in één, maar in twee woorden, met 'Van' apart geschreven. Twee jaar lang, van 1957 tot 1959, stond hij bij de Kalmthoutse kadetten in het doel. Het moet een bijzonder opwindende tijd zijn geweest. In 1958 had het eerste elftal in de beslissende kampioenenmatch tegen F.C. Lentebloem, de langverhoopte promotie naar tweede provinciale binnengehaald. Het was een historisch moment, dat ook bij de spelers in de jongere divisies het geloof in eigen kunnen zal hebben aangezwengeld. Voor het eerst voelden ze zich deel van een groter geheel. Van iets dat de dorpsgrenzen oversteeg en hun landelijke kippenborst met onvermoede trots deed zwellen. *Nu kon niemand hen nog iets maken.* Iedere zondag haastten deze jongens zich vol geestdrift, net voor het einde van de hoogmis van elf uur, naar het speelterrein achter de Kapellaan. Een schande, zo noemde onderpastoor Kerstens

het zenuwachtige geschuifel van voeten en het getokkel van de vingers dat na de communiegang onveranderlijk beslag legde op de aanwezige jonge voetballers in de kerk. Dat de jonge gasten ‘voor het zingen de kerk uitgingen’, tot daaraan toe. Ja, ook hem was het flauwe grapje dat zich onder de gelovigen verspreidde, ter ore gekomen. Maar dat de koning der Joden het zo moest afleggen tegen die andere, spreekwoordelijke vorst? Neen, zoiets leek hem een aanfluiting van het geloof. Toch hoedde Kerstens er zich wel voor om die verontwaardiging publiekelijk te uiten. Daarvoor kende hij het voetbalfanatisme van zijn kudde te goed. En wist hij dat, net zoals de jongeren op dat moment vol ongeduld in de kerkbanken zaten, straks ook hun vaders, nonkels en grootvaders geestdriftig aan de zijlijn zouden staan. Allen in de ban van het gouden kalf van de wedstrijdbal.

De Groten Herman speelde zijn laatste wedstrijd op de ochtend van zondag 4 oktober 1959. Een treffen in eigen huis tegen het intussen verdwenen polderdorp FC Wilmarsdonk. Vier-één waren de eindcijfers op het scorebord. Voor de bekerwedstrijd die die namiddag gespeeld werd, moest hij verstek laten gaan.

‘Miel en de Groten Herman hebben die namiddag pijlen gedragen op de oktoberschieting van de gilde’, legt Loe uit. ‘Die vindt nog ieder jaar plaats tijdens het eerste oktoberweekend. Ze kregen van nonkel Piet ieder een oude brandweerhelm om zich te beschermen.’ Ook ik was als tiener nog pijlendrager geweest op de schietingen van de lokale voetbooggilde Sint-Joris. Loe is er sinds de jaren zeventig hoofdman.

Ik zie hoe hij enkele nieuwe documenten uit de dozen haalt, bovenaan staat een mij onbekende hoofding: JMJ. Loe grijnst wanneer hij mijn niet-begrijpende blik merkt. ‘Jezus Maria Jozef!